

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בשב"ק פרשת כי תבא תשפ"ג לפ"ק

בקעמפ מתיבתא נחלת יעקב וויען - לאק שעלדריק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף שפ"ג

ומצות ביכורים היא, אדם יורד לתוך שדהו ורואה תאנה שבכרה, כורך עליה גמי לסימן, ואומר הרי זו ביכורים (ביכורים ג-א) ע"כ. ובירושלמי שם (הובא ברע"ב) ואפילו לא נגמר הפרי, אפילו בוסר, ואפילו פגין ע"כ. ובחומת אנך ביאר דוזה נרמז בלשון הכתוב, ולקחת מראשית כל פרי האדמה, דהוי ליה לכתוב פרי העץ. אך כיון שעדיין לא נגמר פריו, נקרא פרי האדמה אף על גב שהוא פרי העץ, כדקיימא לן (או"ח סימן רב-ב) לענין ברכות, שהבוסר כל זמן שלא הגיע לגודל פול הלבן, אין מברכין עליו בורא פרי העץ אלא בורא פרי האדמה ע"כ.

ולכאורה יש להבין למה כורך עליו גמי לקדשו, כאשר עדיין הוא פרי שאינו ראוי לאכילה, ועדיין לא יוכל ליהנות ממנו, יותר יוצדק להפריש ביכורים כאשר כבר גמר פריו להתבשל, או בשעת קצירת פירותיו, להפריש ממנו ראשית תבואתו לה, והנשאר מניח לעצמו. אמנם לימדה לנו תורה, כי בהיות שהבאת ביכורים היא הודאה על מה שנתן לו ה', וכמו שכתב רש"י ואמרת אליו הגדתי היום לה' וגו', שאינך כפוי טובה. וההודאה לה' צריכה להיות גם על טובה פעוטה, בעוד שאין לפניו רק פרי אחת על האילן, ועל דרך

ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך וגו' (כו-ב). הנה בכל מצוה שבתורה יש בה גם לימוד מוסר השכל לבני אדם. ומצות ביכורים מלמדת שיש להאדם לקדש את הראשית לה', כמו שמקדיש תאנה שביכרה להעלות לבית ה'. וכאשר קם האדם משינתו כשמאיר היום, ראשית המחשבה ודיבור ומעשה יהיו לשם ה', ואסור לו לאדם לעשות חפציו קודם שיתפלל שנאמר (תהלים פה-יד) צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו (ברכות יד.). ואיתא במדרש תנחומא (סימן א) צפה משה ברוח הקודש וראה שבית המקדש עתיד ליחרב והביכורים עתידין ליפסק, עמד והתקין לישראל שיהיו מתפללין שלשה פעמים בכל יום ע"ש. והיינו כי התפלה נתקן להתפלל ערב ובוקר וצהריים, ראשית היום, ראשית בין הערבים, וראשית הלילה. וממנה נלמד גם כן איך יש לקדש את ראשית השנה, ראש השנה עשרת ימי תשובה יום הכיפורים, כי גופא בתר רישא גריר. ולכן ניתן לנו ימי חודש אלול, ימי רחמים ורצון, לעשות ההכנה הראויה שנוכל להתעלות בראשית השנה.

שאמרו (ב"ר יד-ט) כל הנשמה תהלל י-ה (תהלים קנ-ו), על כל נשימה ונשימה תהלל י-ה. גם על חיים של רגע כמימרא יש להודות.

אך יש בזה עוד יותר, כי ההודאה של ביכורים אינו רק על הפרי הזה שנתן לו ה', אלא החכם רואה את הנולד, והחכם עיניו בראשו להכיר, שכמו שהתחיל הנצת פרי זה, כן ברבות הימים יתמלא כל השדה תאנים, והוא רואה בפרי זה בעיני שכלו, שדה מלאה תאנים, כי פרי זה שכורך עליו גמי, אין זה פרי יחיד, אלא התחלת הצמיחה שיהיה בכל הפירות, וכאשר עושה בו סימן לביכורים, בתוך תוכו מונח בזה הודאה לכל הפירות שירויה בשנה זו.

ועל דרך זה הם ימי הבחרות שבאדם, ראשית שנותיו הוא מביא ביכורים לה', להקדישם רק לתורה ועבודת ה' ותיקון המדות. וימי הבחרות הללו הם השורש לכל ימי חייו אחריו, והחכם הרואה את הנולד מבין ומכיר כי ההתעלות שהיה לו בשנה זו, אינה התעלות של שנה לחוד, אלא זה כולל הרבה שנים שלאחריו, והוא מדקדק על הימים הנבחרים הללו כאישון עינו, שינצל אותם כראוי להתעלות, ואיבוד של שנה או חודש, הוא איבוד של כמה שנים לאחר זמן. ואם יתגדל לבן תורה, הרי כל ימי חייו אחר כך יהיו בהתעלות. וכאשר עובר עליו שנה אחת בימי הבחרות, ורואה הצלחתו, ומודה לה' על התעלותו, אין זה רק עבור שנה זו, על הפרי שהתחיל להתבכר, אלא על התועלת הרב, שיהיה לו אחר כך כל ימי חייו.

ושמעתי פעם מאברך אחד, שבימי בחרותו היה לו ספק היכן ילך ללמוד, שהיה לו ספק בין שני

מקומות. ובחר באחד מהם, ונתעלה שם הרבה בתורה ויראה, ועבור זה מתגורר גם כעת בסביבה וחברותא טובה, ובניו מתגדלים שם לשם ולתפארת. ואמר, כי הוא מודה לה' תמיד על אותו יום שבו בחר להתדבק ברבו, וזהו היום המובחר שלו מכל ימי חייו, שבבחרתו ביום ההוא, זכה להשתלמותו, ולהביאו לחיי העולם הבא.

וזהו הלימוד מביכורים, שכורך גמי על הפרי הראשונה שביכרה, כי החכם רואה מזה העתיד, שזהו רק ההתחלה, וכאשר זה מצליח, החכם עיניו בראשו, ליתן הודאה תיכף על כל מה שיוציא שדהו אחר כך. ועל דרך שאמרו (ברכות מח.) בוצין בוצין [דלעת] מקטפיה ידיע [משעה שהוא חונט ויוצא מתוך השרף, ניכר אם יהיה טוב].

*

ולחלן בפרשה, אחר מצות וידוי בשנה השלישית, כתיב היום הזה ה' אלקיך מצוך לעשות את החוקים האלה ואת המשפטים, ושמרת ועשית אותם וגו' (כו-זו). וברש"י בת קול מברכתו, הבאת ביכורים היום תשנה לשנה הבאה ע"כ. ויש להבין שדבר זה שבת קול יוצאת בעשיית מצוה, לא מצינו בשאר מצות, ולדוגמא כשם שקיימת מצות סוכה היום תשנה לשנה הבאה, ולמה כאן מברכתו בת קול. וגם להבין מה שדקדק לומר 'תשנה' לשנה הבאה.

והנה הרה"ק מוהר"י מבעלזא זי"ע ביאר, דלכאורה פסוק זה נאמר לאחר מצות הביעור בסוף שנה השלישית, ולמה הבת קול אומרת עכשיו הבאת

השכר היותר גדול, ולהגיע למדריגה אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס.

*

ואמר שוב, את ה' האמרת היום להיות לך לאלקים וללכת בדרכיו וגו' (כו-יז). וברש"י האמרת, אין להם עד מוכיח במקרא. ולי נראה שהוא לשון הפרשה והבדלה, הבדלתי לך מאלהי הנכר להיות לך לאלקים, והוא הפרישך אליו מעמי הארץ להיות לו לעם סגולה. ומצאתי להם עד, והוא לשון תפארת, כמו יתאמרו כל פועלי און (תהלים צד-ד) ע"כ. ויש להבין וכי היום הפרשת והבדלת את ה' מכל האלילים, הלא זרע אברהם אנו, שפירסם אמונת אלקי עולם, וגם במצרים עבדו את ה', ומכל שכן ממתן תורה ואילך ששמעו אנכי ה' אלקיך, ולמה אמר את ה' האמרת 'היום'. וגם למה בחר כאן לומר תיבת האמרת דייקא, שאין לה עוד מקום בנ"ך להתבטא בתיבה זו.

ונראה כי מי שזוכה להכיר גדולת ה' ותפארתו, ולהבין הזכיה להיות עם נחלה לפניו, יש לו תענוג נפלא בעבודת קונו בדביקות בה', ואין עבודת ה' עליו עבודת עול של כפיה, כי אם שמחה וחדוה, אשרנו מה טוב חלקנו. ועל זה נאמר בתוכחה בפרשתנו, תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל (כו-מז). ובמתן תורה הקדימו נעשה קודם נשמע, שמרוצים לעשות כל מה שיצוה עלינו, כי אין לנו חפץ בעולם רק לעשות נחת רוח לקונו. ובתורת משה (פ' בחוקתי קטו:) פירש, שזהו הברכה, ואשבור מוטות עולכם ואולך אתכם קוממיות (כו-ג), היינו שעול תורה לא יהיה לכם לעול, כי לא תתאוו תאוה רעה, ואולך אתכם קוממיות ע"כ.

ביכורים היום. אך כשבא לומר וידוי מעשר, ומתבונן באיזה אופן קיים המצוה, ולבו נשבר בקרבו שהיה יכול לקיימם בשלימות יותר, מתקן בשברון לבו כל מה שלא היה כראוי, ונחשב לו כאילו הביא ביכורים היום ע"כ.

ויש לומר עוד, כי עיקר חשיבות העבודה היא בכוונה לעשות נחת רוח לקונו, ולא עבור שום פרס. לא מיבעיא עבור שכר גשמי, אלא גם לא עבור שכר עולם הבא, אלא עבור שאמר ונעשה רצונו, כבן העושה רצון אביו מאהבה בלי שום מחשבת שכר עבור מעשיו. ובקדושת לוי (לפורים קדושה שלישית) כתב, דיש לשמוח בכל מצוה עבור שגורם תענוג ונחת רוח להקב"ה, ונעשה שמחה וחדוה בכל העולמות. ועל זה אמר הכתוב (ישעיה סא-י) שוש אשיש בה', שוש, אני שש ושמח, מכך שאני אשיש בה', שיש לי הזכות להביא שמחה לה' ע"כ.

והנה האדם מתודה ואומר לפני הקב"ה, רבונו של עולם, לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי, שמעתי בקול ה' אלקי, עשיתי ככל אשר צויתני. ומסיים עשיתי מה שגזרת עלינו, עשה אתה מה שעליך לעשות, השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך, אני עומד ומצפה לראות אם גם אתה עושה מה שעליך לעשות, הוא רוצה לראות כבר הפירות והשכר עבור מצותיו שקיים. ואומר לו הבת קול, אמת שהבאת ביכורים היום, אבל אין זה שלימות העבודה לעשות על מנת לקבל פרס, 'תשנה' לשנה הבאה, צריך אתה לשנות השקפתך. אין כאן עבודה כמו לבשר ודם, שמצפה בסופו לתשלומין, תזכה לשנה הבאה לשינוי, לשמוח שתוכל לעשות נחת רוח לקונך, ושכר מצוה מצוה (אבות ד-ב), המצוה עצמה היא

ואיתא במשנה (אבות ד-יז) יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא. וביאר בשפת אמת, כי בודאי עולם הבא, יפה בה שעה אחת קורת רוח מכל חיי העולם הזה, אלא שבעיני האדם יהיה כן, שיהא נכסף כל כך לתשובה ומעשים טובים, ויהיו חביבים אצלו מכל שכר העולם הבא ע"כ. וביאורו, כי בודאי אם נערוך שויות כוס מים נגד כוס של זהב, אין ערוך כלל זה כנגד זה, כי כוס מים אינו שוה אלא פחות מפרוטה, אבל בזמן שהאדם צמא לטיפת מים להשקיט צמאונו הגדול, אז יבחר בהכוס מים יותר מכסף וזהב, כי מה לו כעת עם זהב בזמן שחיותו מעיק עליו מגודל הצמאון. ועל דרך זה צריך להיות הצמאון לתשובה ומעשים טובים, לעשות נחת רוח לקונו, אשר בשעה זו שעובד את ה', יפה לו שעה אחת זו גם מכל חיי העולם הבא, ומכל שכן שיקרה הוא לו מפנינים ופזו זהב, הבלי עולם הזה.

וזהו שאמר להם משה, את ה' האמרת 'היום' להיות לך לאלקים, שהיום הפרישו ישראל את ה' לעובדו באופן אחר ממה שהם עובדים אליליהם, כי אותו יום עמדו על דעת רבם, להכיר איך צריכין לעבוד את ה', לא מתוך עול של כפיה, אלא מתוך שמחה עצומה וטוב לבב. ואת ה' 'האמרת' היום להיות לך לאלקים, זהו תפארת לנו, שאנו זוכים להיות עם סגולה לפניו, ויפה לנו שעה אחת בתשובה ומעשים טובים מכל חיי עולם הזה ועולם הבא יחד.

והנה דוד המלך אמר, צמאה לך נפשי כמה לך בשרי בארץ ציה ועיף בלי מים (תהלים סג-ב), דימה השתוקקותו לקונו, שהוא צמא ותאב, כמו ההולך בארץ ציה ועיף, מקום שאין שם מים, כי אז מאד יתאוה להם. וברש"י פירש, כמה לך בשרי, לשון תאוה, ואין לו דמיון ע"כ. ופירשו הכוונה, שזהו לשון של תאוה עמוקה, שאי אפשר לצייר ולדמות אותה לשאר דברים שהאדם מתאוה, והוא לשון תאוה שאין לו דמיון כמותה. וכמו כן מה שה' הוא תפארת שלנו, והיום האמרת את ה' אלקיך, תפארת זו היא כל כך גדולה ועמוקה, שאין להם עד מוכיח במקרא כמותו, שכל סוגי התפארת הנמצאים בעולם אינם מגיעים לתפארת זו שאנו מתפארים באלקינו יתברך שמו.

והנה משה אמר להם לישראל באותו יום, ולא נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע עד היום הזה (כט-ג). וברש"י שאין אדם עומד על דעתו של רבו וחכמת משנתו עד ארבעים שנה (עבודה זרה ה: ע"כ. ואם כן באותו יום הגיעו לשלימותם בהבנת תורתו של משה רבן. ומשה לימד כן את בני ישראל, להכיר את גדולת הבורא, ולהבין גודל החשיבות לעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם, ובאותו היום הגיעו להבין עומק דבריו. והנה סוג עבודה כזו להיות נכספה וגם כלתה נפשו לעבודת ה', לא יצויר בעובדי אלילים שעובדים

הגליון הזה נתנדב על ידי

מוה"ר ר' טובי ליכטמאן הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למזל טוב	מוה"ר ר' יואל אביגדור מענדלאוויטש הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בנו למזל טוב	מוה"ר ר' פנחס רובין הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו באירוסיו בתו למזל טוב
מוה"ר ר' משה יעקב קליין הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהכנס בנו עול התורה והמצות	מוה"ר ר' אברהם שטרייכער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהכנס בנו עול התורה והמצות	מוה"ר ר' יואל עקשטיין הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהכנס בנו עול התורה והמצות